

Bündner Kantonsschule
Scola chantunala grischuna
Scuola cantonale grigione

Dossier Lavor da matura 2010

Register dal cuntegn

• Manual per la lavur da matura	3
• Reglament davart la lavur da matura	7
• Criteris da valitaziun	
Criteris da valitaziun per la lavur scientifica	12
Criteris da valitaziun per la lavur artistica cun in text explicativ	15
Criteris da valitaziun per la preschentaziun orala	19
• Formulars	
Annunzia tema e tschernamentura/mentur	21
Cunvegna per la lavur da matura	22
Conferma da la consegna da l'ovra	23
• Organisaziun	
Organisaziun da la preschentaziun orala	24
Urari per la lavur da matura 2010	25
• Fegl d'infurmaziun	
Procedura per crear ina statistica en la lavur da matura	28

Manual per la lavor da matura

1. Finamiras

Cun la lavor da matura¹ duais Vus - sco maturanda futura u sco maturand futur - a maun d'in tema tschernì sez, sulet u en ina gruppa, formular in problem, l'analisar, l'elavurar e preschentar soluziuns, applitgond las metodicas ed ils instruments adattads e resguardond ils princips formals d'ina lavor scientifica.

2. Il tema

Il tema pudais Vus da princip tscherner libramain, observond però las limitas eticas e giuridicas. Tematicas che pertutgan Vossa sfera privata, las medias u il champ scolastic èn bain adattadas per talas lavurs. L'important è, ch'il tema As interessa e che Vus sajas motivada/motivà d'As approfondar en la tematica.

Quai As gida da prender a mauns ina tala lavor, per la quala ins impunda grond sforz e bler temp.

Sche Vus avais tschernì il tema da la lavor, stuais Vus formular ina **dumonda** clera e precisa. Uschia sa diminuescha il ristg da sa perder en in tema. Vus fixais, tge che Vus vulais examinar e determinais cleramain ils cunfins envers quai che na fa betg part da Vossa dumonda. Faschai perquai notizias da tut las discussiuns e reflexiuns (cf. era chap. 5 Schurnal da lavor), uschiglio po in'idea bainprest ir a perder.

Dumonda adattada	Dumonda betg adattada
Architectura moderna da chasas da scola en la citad da Cuira	Architectura da chasas da scola en il Grischun
Effect da las mesiras per reducir il traffic en la vischnanca XY	Mesiras per reducir il traffic e lur effect
Reacziuns sin stimulaziuns-clav per uffants tenor il schema da Kindchen	Scienza da cumportament (etologia)

3. Tscherna da la mentura u dal mentur

Fin mez december stuais Vus avoir tschernì ina scolasta u in scolast da la scola sco mentura u mentur. Remartgai che las magistras ed ils magisters pon surpigiar maximalmain 5 lavurs a medem temp, che Vossa magistra u Voss magister preferì ha gia cuntanschì il maximum da lavurs u ch'il tema na tanghescha betg sia furnaziun specifica.

A l'entschatta da schaner decida la direziun da scola definitivamain davart l'attribuziun e communitgescha quai a las scolaras ed als scolars sco era a las menturas ed als menturs.

¹ La lavor da matura cumpiglia per ils roms scientifics la lavor en scrit (numnada "lavor") e la preschentaziun orala, per ils roms da l'art e sport l'ovra sco tala cun il text explicativ e la preschentaziun orala.

Sco scolara u scolar cun l'emprima lingua talian u rumantsch avais Vus era la pussaivladad da scriver la lavor e da far la preschentaziun orala en quella lingua, premiss che la mentura u il mentur la chapescha. Quella decisiun sto prender Vossa mentura u Voss mentur.

4. Concept

Fin il pli tard a la fin da schaner (cf. urari p. 25) contactais Vus Vossa mentura u Voss mentur per discutir, co proceder vinavant, surtut per elavurar in concept. En tutta cas, retardai betg quest emprim termin impurtant!

Il concept è ina sort planisaziun da lavor. En quel reflectais Vus Voss proceder, che Vus repartis en singuls pass e fixais, cura che Vus faschais tge pass. Perquai èsi necessari che Vus As approfondeschias en la tematica, p.ex. a maun da litteratura spezialisada e da l'internet. A la fin suttascrivais Vus ensemen cun Vossa mentura u Voss mentur la cunvegna per la lavor da matura (cf. formulars) e dais giu quella cun ina copia da Voss concept a l'entschatta da favrer (cf. urari).

Vus cuntinuais cun ils suandants pass tenor Voss concept, observond adina ils termin. Sche Vus remartgais dentant, che Vus avais difficultads d'As tegnair vi da l'urari fixà (experiments che na funcziunan betg u Vus na pudais betg cuntanscher persunas da contact impurtantas etc.), stuais Vus immediat As drizzar a Vossa mentura u a Voss mentur per discutir, co proceder vinavant.

5. Schurnal da lavor

Vus essas obligada/obligà da documentar l'elavuraziun da l'entira lavor u da l'entira ovra en in schurnal da lavor. Vus nudais, tge che Vus avais liquidà per Vossa lavor u per Voss'ovra, tge patratgs che Vus avais fatg, las dumondas per Vossa mentura u Voss mentur u per autras persunas da contact, discussiuns e mintgamai era quant temp che Vus avais investi per Vossa lavor u Voss'ovra euv. Il schurnal da lavor prendais Vus a mintga discussiun cun Vossa mentura u Voss mentur ed al dais giu ensemen cun la lavor u l'ovra. Il schurnal fa numnadamain era part da la validaziun.

6. Scriver la lavor u il text explicativ

Planisai avunda temp per scriver la lavor, betg che buns resultats vegnian preschentads a moda insufficienta causa mancanza da temp. Dai il text ad ina persuna adattada per al cuntraleger/curreger. Cunquai ch'i po dar adina puspè problems cun il computer, As recumandain nus d'arcunar Vossas datotecas sin in medium independent da la platta fixa. Problems cun il computer na vegnan betg acceptads sco stgisa per dar giu pli tard la lavor.

Prescripziuns formalas: (da resguardar èn era prescripziuns internas dal rom)

- Dai giu la lavor scritta cun computer.
- Grondezza da la scrittira: 11 puncts; tscherni ina scrittira bain legibla e betg ina ordvart originala.
- Faschai in ur da mintgamai 2.5 cm) ed ina distanza tranter las lingias dad 1.5.
- Faschai adatg cun il layout da mantegnair consequentamain la formataziun tschernida (p.ex. alingia a dretga u cumposiziun a fil). Memia grondas distanzas dals plects pon ins evitar cun sparter consequentamain ils plects.
- Per interess d'ina buna legibladad As recumandain nus da far diever raschunaivlamain da las pussaivladads da formatar (p. ex. **grass**, *cursiv*, suttastritgà etc.).
- La lavor en ils roms scientifics cumpiglia per regla per ina lavor individuala 10 – 15 paginas text e 20 – 30 paginas text per ina lavor en gruppa, en ils roms da l'art e sport duai il text explicativ commentar l'ovra sin maximalmain 10 paginas.
- Il text duess esser lià a moda adattada (p.ex. cun ina spirala).

Concepziun:

- Figl da titel: El cuntegna il titel cumplet (senza scursanidas) cun l'indicaziun "lavor scientifica" u "text explicativ cun ovra", il num da l'autura u da l'autur, la scola, l'onn da la lavor da matura ed il num da la mentura u dal mentur. Supplementarmain ston ins nudar **num, prenum e classa da l'autura u da l'autur, sco era la remartga LM10 en il chau-pagina sura a dretga.**

Claudia Exempel, 6Gx, LM10

- Register dal cuntegn: Ils titels dals chapitels duessan esser curts, senza scursanidas. La structuraziun duess restar survesaivla, qvd. maximalmain trais sutdivisiuns (p.ex. 2.3.1. e betg 2.3.1.1.)
- Il text sco tal: la structuraziun dependa mintgamai dal rom. As infurmai tar Vossa mentura u Voss mentur davart la structuraziun e la moda e maniera da citar. Da princip vala che tut las infurmaziuns e tut ils patratgs che na vegnan betg da Vus ston vegnir declerads per tals. A la fin èsi d'inditgar cleramain la funtauna sco era l'autur u l'autura, uschiglio vulnerais Vus ils dretgs d'autur e scrivais in plagiat.
- Register da litteratura: D'ina vart serva quel ad inditgar necessariamain las funtaunas, da l'autra vart gida el a chattar las funtaunas che Vus avais duvrà. Era qua datti differentas prescripziuns formalas. Vossa mentura u Voss mentur enconuscha la furma che vala per Vossa lavor. Per citats or da l'internet exista in standard internaziunal ch'ins chatta sin las homepages da pliras universitads. Sche Vus duvrais l'internet sco funtauna, èsi impurtant che Vus inditgeschias ultra da l'URL era la data da la consultaziun. Cunquai che las infurmaziuns en la rait pon sa midar fitg spert, stuais Vus dar giu a Vossa mentura u a Voss mentur ensemen cun la lavor ina copia da las paginas d'internet citadas. Inditgai be las funtaunas che Vus avais duvrà en Voss text. La persuna che legia Vossa lavor n'ha nagin interess da savair, tge che Vus avais anc uschiglio legì davart questa tematica.
- **Affirmaziun d'autenticitad**
A la fin nudais Vus la suandanta passascha e la suttascrivais:

Jau affirm cun mia suttascrivaziun d'avair cumpilà persunalmain la lavor da matura preschenta e d'avair marcà e cità tut las infurmaziuns ed ils patratgs d'autras personas conform a las reglas. Jau prend enconuschientscha ch'in plagiat vegn taxà per engion.

Lieu, data: Suttascrivaziun:

Nus As faschain explicitamain attent ch'in plagiat è in engion. Sch'ins chatta or in plagiat avant la matura, pudais Vus vegnir esclusa u exclus da la scola. Sch'ins scuvra quai pir suenter la matura, po la matura vegnir abjuditgada posteriuramain.

7. Infurmaziuns davart il champ artistic-creativ

Tar lavurs da matura en ils champs artistic-creativs, surtut en ils roms furmaziun creativa e musica sco era sport e per part en las ciencias umanas, vai principalmain per in svilup d'in'ovra visuala e/u acustica (musica, furmaziun creativa, saut, teater, performance, film ...). Ultra da quai han ins da scriver qua anc in text explicativ.

Ins sto resguardar ils suandants puncts ch'ins po anc cumpletar individualmain en encliegentscha cun la mentura u il mentur:

- las raschuns davart la tscherna e la realisaziun da la lavor
- descripziun dal project, explicaziun da la dumonda, limitaziun dal champ da lavor
- confruntaziun cun in context surordinà (p. ex. istorgia d'art) che permetta da metter l'atgna lavor creativa en relaziun ed uschia da la pudair examinar e reflectar d'ina vista extendida
- documentaziun dal process da lavor: protocollar l'entir andament, visualisar il process da lavor (cun sbozs, skizzas, studis, experiments tecnicos etc.)

- reflexiun da la lavor (experientschas persunalas durant il process da lavor, valitaziun critica da l'atgna lavor, ulteriuras pussaivladads)
- menziunar las personas e las instituziuns ch'han sustegni
- register da litteratura (indicaziun da las funtaunas, da la litteratura secundara, da las illustraziuns)

Per il text explicativ valan dal rest las prescripziuns formalas da la lavor da matura.

Da princip èsi era pussaivel da scriver lavurs da caracter exclusivamain teoretic en ils roms furmaziun creativa, musica u sport. Questas lavurs s'orienteschan natiralmain a la disposiziun da lavurs en las ciencias umanas e natiralas.

8. Preschentaziun

Il reglament davart la renconuschientscha da la maturitad (RRM) prescriba explicitamain ina preschentaziun orala. La preschentaziun orala na cumpiglia betg unicamain la preschentaziun da las finamiras ed dals resultats da la lavor, mabain era la preschentaziun da las enconuschientschas e da las experientschas persunalas.

Il reglament davart la lavor da matura prescriba che la preschentaziun orala d'ina lavor individuala dura 15 minutas (10 minutas referat, 5 minutas discussiun), il medem vala per ina lavor en gruppa per mintga commember. La discussiun a la fin tranter Vus e Vossa mentura u Voss mentur duess esser ina discussiun tranter experts.

9. Criteris da valitaziun

La valitaziun da la lavor vegn fatga a basa dal raster cun ils criteris da valitaziun "lavor scientifica" u "lavor artistica cun text explicativ" (evaluaziun 1:1 u 2:1 sco fixà en il concept). Per la valitaziun da la preschentaziun orala vala il raster cun ils criteris "preschentaziun orala" (cf. dossier lavor da matura, paginas 12ss.). Quests rasters cun ils criteris da valitaziun èn liants per tut ils roms.

10. Valitaziun da la lavor da matura tant sco nota da promoziun sco era nota da matura - la lavor da matura quinta, sch'ins sto repeter la 5avla u 6avla classa

La nota da Vossa lavor da matura sco nota da promoziun, vegn integrada en l'attestat dal segund semester da la 6avla classa (art. 11 OGim). I valan las disposiziuns da promoziun tenor l'art. 12 OGim.

Tenor la revisiun parziala dal RRM (reglament davart la renconuschientscha da la maturitad) sin plaun federal vegn la nota da la lavor da matura er integrada en l'attestat da matura e quinta per l'examen da matura. Cun il conclus da la regenza dals 2 da settember 2008 è questa midada vegnida messa en vigur per l'emprima giada a partir da l'onn da scola 09/10 sin plaun chantunal.

En cas che Vus stuais repeter la 5avla classa, pudais Vus dar giu e preschentar la lavor tenor l'urari primar. L'onn da la repetiziun avais Vus dentant era la pussaivladad da cumenzar ina nova lavor cun in auter tema.

Sche Vus stuais repeter la 6avla classa pervia da la nunpromoziun sco cundiziun d'admissiun a l'examen da matura (art. 15 OGim) u perquai che Vus n'avais betg passà l'examen da matura (art. 27 OGim), na stuais Vus betg repeter la lavor da matura.

11. Co agir, sch'i sa dattan problems durant il process da lavor?

En in tal cas empruvai l'emprim da schliar ils problems cun Vossa mentura u Voss mentur. Vus pudais dentant er As drizzar a la magistra u al magister da classa u a la commembra u al commember correspondent da la direcziun da scola.

Reglament davart la lavor da matura

1. Finamiras

La lavor da matura pretenda da las maturandas e dals maturands futurs d'elavurar autonomamain in tema e da sa preparar per la lavor scientifica.

Ella na pretenda ni enconuschientschas specificas ni ina segirtad metodologica sco ella vegn intermediada sin nivel universitar.

Las maturandas ed ils maturands

- tschernan autonomamain in tema, al limiteschan e sviluppan dumondas relevantas
- procuran autonomamain infurmaziuns
- sa fatschentan a moda differenziada d'ina tematica limitada
- preschentan il tema correct pertutgant la furma, la logica sco era la lingua
- collavuran cun cleras finamiras cun persunas spezialisadas
- elavureschan tut tenor il tema dumondas interdisciplinaras
- lavuran per ina perioda pli lunga vi d'in tema
- preschentan ed explitgeschan a bucca l'atgna lavor
- realiseschan tut tenor il rom (surtut roms da l'art e sport) in'atgna idea en ina furma visuala e/u acustica e pussibiliteschan a maun d'in text explicativ da pudair suandar il process da lavor e las reflexiuns resultadas

2. Basas legalas

Sin plaun federal furma l'ordinaziun dal cussegl federal/reglament da la CDEP (Conferenza svizra da las directuras e dals directurs chantunals da l'educaziun publica) la basa legala davart la reconuschientscha da la matura gimnasiala (RRM) dals 16 da schaner/15 da favrer 1995 cun la midada (revisiun parziala RRM) dals 27 da zercladur 2007. Quella definescha la finamira da furmaziun (art. 5,2). Cun la revisiun parziala vegn la lavor da matura considerata sco rom da maturitad (art. 9,1) e declarada vinavant sco part obligatorica da la maturitad. La lavor da matura fa part dal champ da tscherner obligatoric (art.11b), sia valitaziun sco nota da matura, che sa basa sin il process da lavor sin la lavor en scrit e sin la preschentaziun orala, vegn fixada explicitamain (art. 15,1c ed art. 15,2) e registrada cun il tema da la lavor da matura en l'attestat da maturitad (art. 20,1g). Cun il conclus da la regenza dals 2 da settember 2008 è questa revisiun parziala dal RRM entrada en vigur per l'emprima giada sin plaun chantunal a partir da l'onn da scola 09/10.

Sin plaun chantunal furma l'ordinaziun davart il gimnasi la basa legala cun art. 11,3 (roms da promoziun), art. 12 (cundiziuns da promoziun), art. 16 (lavor da matura), art. 17 (roms da maturitad), art. 27,3 (repetiziun da (l'examen da) la maturitad) ed art. 29 (concepziun da l'attestat da maturitad).

3. Tscherna dal tema

Las maturandas ed ils maturands tschertgan ina magistra u in magister da la scola sco mentura u mentur ch'è pront d'accompagnar lur lavor da matura. La direcziun da scola coordinescha la tscherna dal tema e da la mentura u dal mentur en cunvegnientscha cun las facultads respectivas.

Il tema e l'intenziun da la lavor ston ins precisar e tscherner uschia, ch'ins als po documentar en scrit e preschentar a bucca. Il tema da la lavor fixeschan mintgamai la mentura u il mentur ensemen cun la maturanda u il maturand.

4. Lavor individuala e lavor en gruppa

Per far ina lavor da matura pon ins tscherner la furma da lavor individuala u da lavor en gruppa. La gruppa na cumpiglia per regla betg pli che trais commembers.

5. Durada ed obligaziun

La scola fixescha in urari per preparar ed elavurar la lavor da matura durant ils ultims dus onns da scola. Las persunas pertutgadas ston tuttas sa tegnair vi dals termins fixads. Sche la lavor na vegn betg inoltrada entaifer il termin fixà, ston ins tscherner in auter tema ed eventualmain era in'otra mentura u in auter mentur. Per quest scenari vegn fixà in urari separat. La direcziun da scola eruescha ils fatgs ed è era autorisada da sancziunar en il rom da l'urden da scola.

6. Furma e dimensiun

La lavor da matura cumpiglia en ils roms scientifics la lavor en scrit (numnada "lavor") e la preschentaziun orala, en ils roms da l'art e sport, l'ovra cun il text explicativ e la preschentaziun orala.

Da la lavor fan part atgnas contribuziuns sco atgnas retschertgas, interpretaziuns, experiments, enquistas, texts, ovras musicalas u ovras creativas. Ils resultats ston esser documentads en in text redigì cun quità .

Lavurs en ils roms scientifics

- èn concepidas e structuradas a moda logica e clera
- adempleschan ils simpels principis da la lavor scientifica
- dattan scleriment davart il proceder e las metodas applitgadas
- èn scrittas en ina lingua chapibla e correcta

Lavurs en ils roms da l'art e sport

- concretiseschan las ideas e las intenziuns originalas cun l'ovra respectiva
- Latiers tutga in text explicativ che
- documentescha la tscherna dal tema, il concept, il svilup e las reflexiuns
 - metta l'ovra en in context surordinà
 - è scrit en ina lingua chapibla e correcta

Ina lavor scientifica cumpiglia per regla 10 fin 15 paginas text sco lavor individuala, e 20 fin 30 paginas sco lavor en gruppa, il text explicativ davart in'ovra maximalmain 10 paginas. Per tuttas duas lavurs ston ins scriver in schurnal da lavor.

Il text per tut las lavurs vegn scrit cun computer e cumpiglia ultra dal cuntegn sco tal

- in figl cun il titel da la lavor e cun l'indicaziun „lavor scientifica“ u „ovra cun text explicativ“, il num da l'autura resp. da l'autur e da la mentura u dal mentur, da la scola, da l'onn e da la classa
- in'introducziun ed ina conclusiun
- ina declaraziun sutscritta d'agen maun da l'autura resp. da l'autur che conferma che la lavor preschenta u l'ovra preschenta saja fatga senza agid da terzas persunas e be applitgond las funtaunas inditgadas

Ils ulteriurs criteris formals s'orienteschan a la furma usitada mintgamai en il rom respectiv. Quels vegnan fixads en discussiun tranter la mentura u il mentur e la scolara u il scolar.

7. Preschentaziun

La preschentaziun demussa la capacitad da la maturanda u dal maturand

- da defender e d'explitgar tesas ed enconuschientschas
- da reflectar il proceder e las metodos applitgadas
- da render transparentas las decisiuns prendidas

Mintga maturanda e maturand preschenta la lavur (roms scientific) u commentescha l'ovra (roms da l'art, sport) en in referat da diesch minutas. La maturanda resp. il maturand sa metta a disposiziun per ina discussiun da tschintg minutas suenter il referat.

8. Accompagnament

Tut las magistras ed ils magisters da la scola èn obligads da surpigliar d'accompagnar lavurs da matura, pon dentant - en cas motivads - refusar tscherts temas. Ina persuna po accompagnar per regla maximalmain tschintg lavurs da matura. La direcziun da scola dat la permissiun per ina persuna externa sco mentura u mentur e decida, sche quella persuna dispona da las qualificaziuns dal rom necessarias tenor il reglament davart la renconuschientscha da la maturitad (RRM).

Il concept vegn fixà en ina convegno che regla il cuntegn e l'urari e che vegn sutscritta da tuttas duas parts.

La mentura resp. il mentur

- gida la maturanda u il maturand da limitar il tema e da precisar la dumonda
- gida da reflectar il proceder e las metodos applitgadas
- communitgescha a temp las directivas supplementaras dal rom a la maturanda u al maturand
- introducescha la maturanda u il maturand a basa da la dumonda en la metodica specifica dal rom
- resguarda da fixar cleras finamiras intermediaras gia tar la planisaziun dal concept
- discuta regularmain la lavur cun la maturanda u il maturand
- examinescha parts da la lavur durant l'elavuraziun
- fa ina bilantscha da la lavur avant las vacanzas da stad
- avisescha la direcziun da scola, sch'i dat difficultads
- maina in schurnal d'accompagnament.

9. Parairi e valitaziun

- La valitaziun vegn fatga da la mentura u dal mentur.
- La nota da la lavor da matura sa cumpona da la valitaziun da la lavor u da l'ovra (2/3) e da la valitaziun da la preschentaziun orala (1/3). I vegn dà be notas entiras u meas notas. La valitaziun finala è ina nota arrundada mathematicamain sin mezs puncts.
- La nota da la lavor da matura figurescha en l'attestat dal segund semester da la sisavla classa sco nota – senza menziunar il titel, il tema u il rom - e quinta per la promoziun. La nota da la lavor da matura fa era part da l'attestat da matura e quinta sco nota da matura per passar l'examen da matura. Il titel cumplet da la lavor da matura u in titel curt confirm al senn vegn registrà tenor las prescripziuns davart la concepziun da l'attestat da matura (RRM art. 20.1g).
- Per lavurs en gruppa vegn fixà avant che cumenzar en la cunvegna, sch'i dat ina nota collectiva per la lavor u per l'ovra per tuts u sch'i dat ina nota individuala. La preschentaziun orala vegn valitada individualmain.
- La valitaziun da la lavor u da l'ovra e la preschentaziun orala vegn giuditgada en scrit cun il formular da valitaziun correspondent. Singuls criteris pon ins era valitar cun mezs puncts.
- Da la valitaziun da la lavor u da l'ovra fa era part il schurnal da lavor (cun las skizzas dal project, las disposiziuns, ils uraris ed ils resultats intermediars) definì en il criteri "process, svilup". Uschia vegn resguardada l'abiltad da giuditgar criticamain il process e la metoda da lavorar.
- Ils criteris per la valitaziun resultan da las finamiras da furmaziun, a las qualas la lavor da matura è obligada. Per lavurs da matura en ils roms scientifics èsi essenzial da savair elavurar autonomamain in tema (prestaziun individuala/originalitad), applitgond correctamain metodicas, furmas e lingua. Per las lavurs da matura en il champ artistic-creativ e sport vegn mess l'accent sin la part pratica, resguardond, sche l'idea oriunda correspunda a l'ovra (medium) e sch'il text explicativ documentescha chapiblamain la realisaziun da l'ovra. L'ovra ed il text explicativ ston furmar in'unitad.
- Sch'ins po cumprovar ch' il cuntegn d'ina lavor da matura è vegnì surpiglià cumplettaimain u parzialmain da lavurs cumparegliablas, vegn quella resguardada per engion.

10. Manual

Il manual sa drizza a las maturandas ed als maturands sco era a las menturas ed als menturs. El concretisescha l'organisaziun da la lavur da matura, dat a las maturandas ed als maturands in mussavia pratic per scriver la lavur u il text explicativ e fixescha ils criteris da validaziun.

11. Indemnisaziun da la mentura u dal mentur

Accompagnar ina lavur da matura vegn indemnisà cun in quart lecziun annuala.

12. Recurs en cas d'ina nunpromozion u d'ina matura nunreussida (indicaziun dals meds legals)

Cunter la decisiun d'ina matura nunreussida pon ins recurrer entaifer 10 dis sunter la consegna tar: Departement d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient, servetsch giuridic, Quaderstrasse 17, 7000 Cuira. Il recurs sto cuntegnair ina proposta ed ina motivaziun. Ins sto suttascriber il recurs e l'inoltrar en dus exemplars cun agiuntar ils mussaments disponibels, sco era la decisiun contestada.

october 2009

Raster cun criteris da validaziun per la lavur scientifica

pagina 1 da 3

Criteris summarics		Criteris formals		
Engaschement Tenuta	Process Svilup	Preschentaziun Layout	Structura	Lingua
engaschement extraordinari fitg independent, iniziativa flexibel en collavurar creativ en schliar problems 4	process logic confruntaziun critica cun l'atgna lavur sviluppa autonomamain pass consequents per cuntanscher la finamira 4	cun premura extraordinaria, cler e survesaivel tscherna adeguata dad illustraziuns indicaziun correcta da las funtaunas e da la litteratura 4	clera, ponderada e logica buna tscherna dals puncts centrals cumplet tenor il p. 6 dal manual 4	lingua agila e precisa bain chapibla grammaticalmain correcta 4
bun engaschement independent, iniziativa buna collavuraziun emprova da schliar problems 3	process per gronda part logic per part confruntaziun critica cun l'atgna lavur sviluppa pass consequents per cuntanscher la finamira 3	preschentaziun precisa, clera e correcta buna tscherna dad illustraziuns indicaziun correcta da las funtaunas e da la litteratura 3	structura utila, betg adina dal tut clera buna tscherna dals puncts centrals cumplet tenor il p. 6 dal manual 3	lingua adeguata bain chapibla grammaticalmain correcta 3
engaschement suffizient plitost dependent collavuraziun manglusa guntgescha difficultads 2	process betg adina logic la confruntaziun critica cun l'atgna lavur fa bregia na sviluppa betg adina pass consequents 2	per part buna preschentaziun per part illustraziuns utilas indicaziun incumpleta da las funtaunas e da la litteratura 2	structura betg adina logica ed utila cumplet tenor il p. 6 dal manual 2	detg chapibel, però ina lingua manglusa e pauc correcta 2
engaschement insufficient dependent la collavuraziun manca bloccà, sch'i dat difficultads 1	process pauc logic la confruntaziun critica cun l'atgna lavur manca fixà sin models 1	preschentaziun tralascada tscherna da las illustraziuns nunadattada indicaziun incumpleta da las funtaunas e da la litteratura 1	structura nunlogica, incumplet tenor il p. 6 dal manual 1	difficil a chapir lingua fitg manglusa ed incorrecta 1
nagin interess dependent la collavuraziun manca ignorescha ils problems 0	process betg logic, nunchapibel la confruntaziun critica cun l'atgna lavur manca inflexibel 0	la disposiziun manca preschentaziun incorrecta l'indicaziun da las funtaunas e da la litteratura manca 0	nunsistematic, confus e senza concept 0	prest betg da chapir 0
valur 1x	2x	1x	1x	1x

Raster cun criteris da valitaziun per la lavur scientifica

pagina 2 da 3

Criteris per il cuntegn		
Dumonda Metodologia	Chapientscha dal tema e dals problems	Prestaziun persunala
dumonda precisa e clera cun ina clera finamira metodica originala ed adequata 4	enconuschientschas solidas, chapientscha generala e cumpetenzza en la materia èn avant maun 4	elavuraziun da las infurmaziuns a moda persvadenta ed autonoma atgnas contribuziuns creativas svilup d'in punct da vista persunal 4
dumonda betg adina clera metodica adequata 3	enconuschientschas, avunda chapientscha generala e cumpetenzza en la materia èn avant maun 3	elavuraziun da las infurmaziuns suffizienta differentas bunas contribuziuns persunalas sviluppa per part in punct da vista persunal 3
dumonda betg precisa malsagidaivel cun la metodica 2	enconuschientschas, chapientscha generala e cumpetenzza en la materia èn manglusas 2	elavuraziun da las infurmaziuns per part inadeguata be paucas atgnas contribuziuns punct da vista persunal manca 2
dumonda nunprecisa nunsurvesaivel metodologica sbagliada 1	enconuschientschas manglusas cumpetenzza en la materia insuffizienta chapientscha manglusa cuntegn intschert 1	elavuraziun inadeguata da las infurmaziuns strusch atgnas contribuziuns punct da vista persunal manca 1
negligent malordinà la metodica manca 0	grondas mancanzas pertutgant enconuschientschas e chapientscha cuntegns savens incorrects 0	elavuraziun insufficienta da las infurmaziuns naginas atgnas contribuziuns punct da vista persunal manca 0
valur 1x	1x	2x

Raster cun criteris da validaziun per la lavur scientifica

pagina 3 da 3

Puncts	Nota
36 – 40	6
33 – 35.5	5,5
30 – 32.5	5
27 – 29.5	4,5
24 – 26.5	4
21 – 23.5	3,5
18 – 20.5	3
15 – 17.5	2,5
12 – 14.5	2
9 – 11.5	1,5
0 – 8.5	1

Ilis criteris „Process/svilup“ e „Prestaziun persunala“ quintan dubel.
Validaziun en peds:

Lieu: Mentura/mentur:

Data: Maturanda/maturand:

Surtut per lavurs en ils champs furmaziun creativa, musica, sport, linguas, teater etc.

Convegns supplementaras:

Tut segund il project pon ins – avant che cumenzar cun la lavur – fixar convegns individualas pertutgant singuls aspects. Quellas preciseschon ils criteris fixads specificamain per mintga rom. (Exempel: furmaziun creativa, sut „diever da meds creativs“: lavur adattada al material; musica, sut „autonomia originalitad“: musicalitad).

La validaziun: Avant che cumenzar cun la lavur ston ins far ina convegno pertutgant la valor da las duas parts „text explicativ“ ed „ovra“ .
Las suandantas validaziuns stattan a disposiziun:

1 : 2	(text explicativ : ovra)	60 puncts da la scala
1 : 1	(text explicativ : ovra)	40 puncts da la scala

Ulteruras convegns pertutgant criteris e validaziun:

Text explicativ/ovra

Aspects

Ulteriuras convegns e validaziuns ston esser menziunadas er en la convegno da la lavur da matura.

Text explicativ (part teoretica)

Criteria summarics	Criteria formals		Criteria per il cuntegn	
Engaschament Tenuta	Preschentaziun Layout	Structura Lingua	Dumonda Metodologia	Chapientscha dal tema e dals problems
engaschament extraordinari gronda prestaziun persunala fitg independent flexibel en collavurar 4	cun premura extraordinaria, cler e survesaivel tscherna adequata dad illustraziuns indicaziun correcta da las funtaunas e da la litteratura 4	clera, ponderada e logica buna tscherna dals puncts centrals cumplet tenor il p. 6 dal manual lingua agila e precisa 4	dumonda precisa e clera cun clera finamira metodica originala ed adequata 4	enconuschientschas solidas, chapientscha generala e cumpetenzia en la materia èn avant maun 4
bun engaschament prestaziun persunala adequata independent buna collavuraziun 3	preschentaziun precisa e clera buna tscherna dad illustraziuns indicaziun correcta da las funtaunas e da la litteratura 3	structura utila, betg adina dal tut clera cumplet tenor il p. 6 dal manual lingua adequata 3	dumonda betg adina clera metodica adequata 3	enconuschientschas, avunda chapientscha generala e cumpetenzia en la materia 3
engaschament sufficient prestaziun persunala visibla magari dependent collavuraziun manglusa 2	per part buna preschentaziun per part illustraziuns nunadattadas indicaziun incumpleta da las funtaunas e da la litteratura 2	structura betg adina logica ed utila cumplet tenor il p. 6 dal manual detg chapibel, però ina lingua manglusa e pauc correcta 2	dumonda betg precisa malsagidaivel cun la metodica 2	enconuschientschas, chapientscha generala e cumpetenzia en la materia èn manglusas 2
engaschament manglus pocas contribuziuns persunalas dependent la collavuraziun manca 1	preschentaziun tralascada tscherna dad illustraziuns nunadattada indicaziun incumpleta da las funtaunas e da la litteratura 1	structura nunlogica, incumplet tenor il p. 6 dal manual difficil a chapir lingua fitg manglusa ed incorrecta 1	dumonda nunprecisa nunsurvesaivel metodologia sbagliada 1	enconuschientschas manglusas cumpetenzia en la materia insufficienta chapientscha manglusa cuntegn intschert 1
nagin interess naginas contribuziuns persunalas dependent la collavuraziun manca 0	la disposiziun manca tscherna dad illustraziuns nunadattada l'indicaziun da las funtaunas e da la litteratura manca 0	nunsistematic, confus e senza concept prest betg da chapir 0	negligent malordinà la metodica manca 0	grondas mancanzas pertutgant enconuschientschas e chapientscha cuntegns savens incorrects 0

Raster cun criteris da validaziun per la lavur artistica cun text explicativ

pagina 3 da 4

Ovra (part pratica)

Criteris summarics	Criteris creativs ed artistics		Criteris manuals e tecnicos	
	Autonomia Originalitad	Process Svilup	Applicaziun manuala e tecnica	Diever da meds creativs
<p>confruntaziun intensiva gronda prestaziun persunala fitg independent, iniziativ flexibel en collavurar</p> <p>4</p>	<p>bleras atgnas ideas creaziun cumpacta da l'ovra creativ en schliar problems</p> <p>4</p>	<p>process logic fitg flexibel vers la finamira gronda concordanza da l'idea e realisaziun preschentaziun fitg precisa</p> <p>4</p>	<p>fitg buna realisaziun manuala e tecnica auta cumpetenzza manuala e tecnica</p> <p>4</p>	<p>adequat, original fitg independent fitg expressiv</p> <p>4</p>
<p>bun engaschement prestaziun persunala adequata independent buna collavuraziun</p> <p>3</p>	<p>insaquantas atgnas ideas buna creaziun da l'ovra emprova da schliar problems</p> <p>3</p>	<p>process per gronda part logic fitg flexibel vers la finamira concordanza da l'idea e realisaziun preschentaziun fitg precisa</p> <p>3</p>	<p>buna realisaziun manuala e tecnica buna cumpetenzza manuala e tecnica</p> <p>3</p>	<p>raschunaivel detg independent cun ina tscherf'expressiun</p> <p>3</p>
<p>engaschement suffizient prestaziun persunala visibla magari dependent collavuraziun manglusa</p> <p>2</p>	<p>ideas elavuradas superficialmain creaziun da l'ovra manglusa guntgescha difficultads</p> <p>2</p>	<p>process betg adina logic pass incoerents pauca concordanza da l'idea e realisaziun preschentaziun parzialmain precisa</p> <p>2</p>	<p>realisaziun manuala e tecnica manglusa cumpetenzza manuala e tecnica suffizienta</p> <p>2</p>	<p>per part adequat betg adina independent pauc'expressiun</p> <p>2</p>
<p>engaschement manglus paucas contribuziuns persunalas dependent la collavuraziun manca</p> <p>1</p>	<p>minima prestaziun persunala la creaziun da l'ovra manca bloccà, sch'i dat difficultads</p> <p>1</p>	<p>process pauc logic pass incoerents fixà sin models concordanza minima da l'idea e realisaziun</p> <p>1</p>	<p>realisaziun manuala e tecnica nunprecisa cumpetenzza manuala e tecnica insufficienta</p> <p>1</p>	<p>inadequat quasi mai independent expressiun flaivla</p> <p>1</p>
<p>nagin interess naginas contribuziuns persunalas dependent la collavuraziun manca</p> <p>0</p>	<p>nagina prestaziun persunala, parzialmain plagiat, confus e senza concept nunchapibel nagina orientaziun</p> <p>0</p>	<p>process betg logic inflexibel nagina concordanza da l'idea e realisaziun</p> <p>0</p>	<p>realisaziun manuala e tecnica insufficienta cumpetenzza manuala e tecnica inexistentia</p> <p>0</p>	<p>inadequat mai independent expressiun manca</p> <p>0</p>

Raster cun criteris da validaziun per la lavur artistica cun text explicativ

pagina 4 da 4

1 : 2 (Text explicativ : ovra)		1 : 1 (Text explicativ : ovra)	
Puncts	Nota	Puncts	Nota
54 – 60	6	36 – 40	6
49 – 53,5	5,5	33 – 35.5	5,5
44 – 48,5	5	30 – 32.5	5
39 – 43,5	4,5	27 – 29.5	4,5
34 – 38,5	4	24 – 26.5	4
29 – 33,5	3,5	21 – 23.5	3,5
24 – 28,5	3	18 – 20.5	3
19 – 23,5	2,5	15 – 17.5	2,5
14 – 18,5	2	12 – 14.5	2
9 – 13,5	1,5	9 – 11.5	1,5
0 – 8,5	1	0 – 8.5	1

Validaziun en plects:

Lieu: Mentura/mentur:

Data: Maturanda/maturand:

Raster cun criteris da valitaziun per la preschentaziun orala

pagina 1 da 2

Cumpetenzza en la materia			Metoda da preschentaziun		
Cuntegn e structura dal referat	Reflexiun davart process e resultat da la lavur	Savida da basa e cumpetenzza en la discussiun	Lingua	Meds auxiliars	Impressiun generala
tema defini clermain, cuntegn specific correct e concis, structura logica e persvadenta 4	differenzià ed approfondà 4	savida approfondada e chapientscha excellenta 4	fitg bain chapibla grammaticalmain correcta lingua agila e precisa 4	applitgà a moda adattada promova e sustegna la chapientscha 4	ordvart interessant e viv 4
tema evident, cuntegn specific correct, structura logica 3	approfondà 3	savida solida e buna chapientscha 3	bain chapibla grammaticalmain correcta lingua adeguata 3	promova e sustegna la chapientscha 3	interessant 3
tema per gronda part evident, cuntegn per ordinari correct, per gronda part structura logica 2	suffizient 2	savida elementara e chapientscha 2	detg chapibel, però ina lingua manglusa e pauc correcta 2	illustrativ 2	infurmativ 2
tema strusch evident, cuntegn manglus, grondas mancanzas da structura 1	manglus 1	savida rudimentara e chapientscha manglusa 1	difficil a chapir lingua fitg manglusa ed incorrecta 1	per part inutil e pauc connex cun la preschentaziun 1	memia detaglià e senza color 1
tema betg evident, cuntegn sbaglià, nagina structura 0	ina gronda part manca 0	savida da basa manca per gronda part impussaivel da far ina discussiun specifica 0	prest betg da chapir 0	inutil e nagin connex cun la preschentaziun 0	lungurus e monoton 0

Raster cun criteris da validaziun per la preschentaziun orala

Puncts	Nota
23 – 24	6
20 – 22.5	5,5
18 – 19.5	5
15 – 17.5	4,5
13 – 14.5	4
10 – 12.5	3,5
8 – 9.5	3
5 – 7.5	2,5
3 - 4.5	2
1 - 2.5	1,5
0	1

Validaziun en plects:

Lieu: Mentura / mentur:

Data: Maturanda / maturand:

Annunzia dal tema e tschernida da mentura/mentur

Maturanda / maturand

Mentura / mentur

Num:

Num:

Prenum:

Prenum:

Classa:

Rom:

Dumonda tschernida:

.....
.....
.....

Lavur scientifica ()

Ovra cun text explicativ ()

Lavur individuala ()

Lavur en gruppa ()

cun:

Num:

Prenum:

Classa:

Las discussiuns preliminaras han gì lieu ils:

.....
.....

Lieu, data:

Suttascripziun maturanda / maturand:

Suttascripziun mentura / mentur:

Dar giu al secretariat

➤ fin il pli tard **venderdi, ils 11 da december 2009**

Cunvegna per la lavur da matura

tranter maturanda/maturand

e mentura/mentur

Num: Num:

Prenum: Prenum:

Classa: Rom:

Dumonda tschernida:

.....
.....
.....
.....
.....

Lavur scientifica ()

Ovra cun text explicativ ()

Valur:

1 : 2 (text explicativ : ovra) ()

1 : 1 (text explicativ : ovra) ()

Lavur singula ()

Lavur en gruppa ()

valitaziun collectiva ()

valitaziun individuala ()

cun:

Num:

Prenum:

Classa:

Cun lur suttascripziun conferman la maturanda/il maturand e la mentura/il mentur ch'els collavuran fin a la conclusiun da la lavur da matura. Medemamain attestan els d'avair prendì enconuschientscha da las cundiziuns generalas circumscriittas en il reglament ed en il manual davart la lavur da matura. Ultra da quai prenda la maturanda/ il maturand enconuschientscha da l'urari e s'oblighescha d'al resguardar independentamain.

Data, Lieu:

Suttascripziun maturanda/maturand:

Suttascripziun mentura/mentur:

Dar giu al secretariat **cun ina copia dal concept personal!**

➤ fin il pli tard venderdi, ils 5 da favrer 2010

Conferma da la consegna da l'ovra (Lavur artistica cun text explicativ)

Igl è raschunaivel da dar giu lavurs (unicats) da dimensiun **pli gronda** (maletgs, installaziuns etc.) directamain a la mentura u al mentur.

La maturanda/il maturand conferma d'avair consegnà uschia il text explicativ ed il schurnal da lavur ed en pli d'avair surdà confirm a l'urden l'ovra a la mentura u al mentur avant il termin da consegna.

Maturanda / maturand

Mentura / mentur

Num:

Num:

Prenum:

Prenum:

Classa:

Rom:

Jau, sco mentura/mentur, confirm che la maturanda/il maturand surmenziunà m'ha consegnà l'ovra conform a l'urden, qvd. fin il pli tard il termin da consegna, **venderdi, ils 10 da settember 2010.**

Lieu, data:

Suttascripziun mentura/mentur:

Descripziun da l'ovra:

.....
.....
.....

Organisaziun da la preschentaziun orala

La direcziun da scola ha relaschà per la preschentaziun da la lavur da matura 2010 las suandantas cundiziuns generalas:

Responsabladad

L'organisaziun è centrala e suttastat a la direcziun da scola. Las menturas ed ils menturs èn responsabels per la realisaziun punctuala e correcta da las preschentaziuns oralas.

Termin

Las preschentaziuns oralas han lieu probablamain **venderdi, ils 19 da november 2010**. Durant las preschentaziuns scroda l'instrucziun regulara per las maturandas ed ils maturands pertutgads sco era per las menturas ed ils menturs. Spustaments eventuals vegnan communithgads ad uras.

Plan da las preschentaziuns

La direcziun da scola cumpona in plan segund ils roms e las menturas ed ils menturs. Il plan vegn tramess a las maturandas ed als maturands sco er a las menturas ed als menturs suenter las vacanzas d'atun.

Audituras ed auditurs (scolars e scolars, magistraglia, parents ed enconuschents)

Las scolaras ed ils scolars da las 5avlas classas èn obligads da tadlar trais preschentaziuns. Il dumber da las scolaras e dals scolars annunziads è limità a 5 persunas. Las scolaras ed ils scolars s'annunzian individualmain suenter las vacanzas d'atun sin il secretariat. Il secretariat fa la repartiziun.

Las menturas ed ils menturs survegnan ina glista cun ils nums e conferman mintgamai la preschientscha da las scolaras e dals scolars annunziads per mauns da la direcziun da scola.

Ils geniturs da las maturandas e dals maturands vegnan envidads en scrit.

Ulteriuras scolaras e scolars, magistras e magisters, parents u enconuschents sa drizzan directamain a la mentura u al mentor. Il consentiment vegn dà, sche la maturanda u il maturand è d'accord. En cas da discharmonia decida la mentura u il mentor.

Communicaziun da la valitaziun

A la communicaziun da la valitaziun na pon esser preschents ni scolaras ni scolars, magistras u magisters, geniturs, parents u enconuschents.

Absenza durant la preschentaziun orala

L'absenza durant la preschentaziun orala è permessa be cun in attestat dal medi. Ins sto trametter l'attestat dal medi a la commembra u al commember responsabel da la direcziun da scola e quai avant il termin da la preschentaziun orala. La direcziun da scola fixescha alura in nov termin.

Urari per la lavur da matura 2010

Direcziun da scola

Infurmaziun / introducziun

Ins preschenta ils aspects davart il cuntegn ed ils aspects giuridics, sco era la finamira da la lavur da matura.

Preschentaziun orala

La direcziun da scola organisescha la preschentaziun orala da las classas finalas.

Mentura/mentur

Maturanda/maturand

Termins

Glindesdi, ils 26 d'october 2009

5Ga, 5Gd, 5Ge, 5Gh, 5Gk, 5Gm:

14.05 – 14.45

5Gc, 5Gf, 5Gg, 5Gi, 5Gl, 5Gn:

15.00 – 15.40.

mintgamai en l'aula da la Kanti Halde

Venderdi, ils 23 d'october 2009

Annunzia per las preschentaziuns oralas

La scolara/il scolar tscherna tschintg preschentaziuns cun prioritad per mauns dal secretariat. Quel decida a tge trais preschentaziuns ch'ins sto assister.

Glindesdi, ils 2 da november 2009

Visita da la preschentaziun

Venderdi, ils 20 da november 2009

Tscherna dal tema/ tscherna da mentura/mentur

Infurmaziuns davart temas e davart il proceder en ils singuls roms dattan las magistras u ils magisters da classa.

Per la tscherna dal tema e da la mentura/dal mentur è la scolara/il scolar responsabel. Ella u el dat giu l'annunzia per la lavur da matura al secretariat.

Venderdi, ils 11 da december 2009

Coordinaziun

en concordanza cun las facultads

Bloc d'exercizi

La scolara/il scolar discuta cun la mentura/il mentur davart lavurs ch'èn da far (elavuraziun dal concept, metodologia, schurnal da lavur etc.)

Mardi, ils 19 da schaner 2010

14.05 – 16.35

Direcziun da scola

Mentura/mentur

Maturanda/maturand

Termins

Concept e cunvegna
La scolara/il scolar dat giu al secretariat la cunvegna per la lavur da matura ed ina copia dal concept definitiv - elavurà en concordanza cun la mentura/il mentur.

Venderdi, ils 5 da favrer 2010

Elavuraziun
La scolara/il scolar lavura, avend cuntinuadamain contact cun la mentura/il mentur.

Consegna
Il pli tard fin a quest termin sto la lavur (lavur en roms scientifics u il text explicativ per lavurs arstitticas) esser dada giu al secretariat en **trais** copias cun il **schurnal da lavur**. Lavurs da dimensiun pli gronda pon ins consegnar directamain a la mentura/ al mentur ed attestar la consegna cun il formular (cf. p. 23).

Venderdi, ils 10 da settember 2010

Correctura

avant la preschentaziun orala

Preschentaziun
Mintga maturanda/maturand preschenta la lavur scientifica u l'ovra en in referat da diesch minutas. La maturanda/il maturand sa metta a disposiziun per ina discussiun da tschintg minutas che ha lieu suenter il referat.

Venderdi, ils 19 da november 2010

Direcziun da scola

Mentura/mentur

Maturanda/maturand

Termins

**Discussiun davart la
valitaziun e consegna dal
raster cun ils criteris da
valitaziun**

La valutaziun da la lavur e da la
preschentaziun orala sto vegnir
discutada a maun dals rasters da
valitaziun. Suentar dat la
mentura/il mentur giu la valutaziun
al secretariat il pli tard fin a questa
data.

Glindesdi, ils 13 da december 2010

Exposiziun da la lavur da matura

Las maturandas ed ils maturands pon – en concordanza cun la mentura/il mentur – exponer lur lavur. La
publicaziun e la coordinaziun surpiglia la direcziun da scola. La facultad furnaziun creativa tgira l'exposiziun.

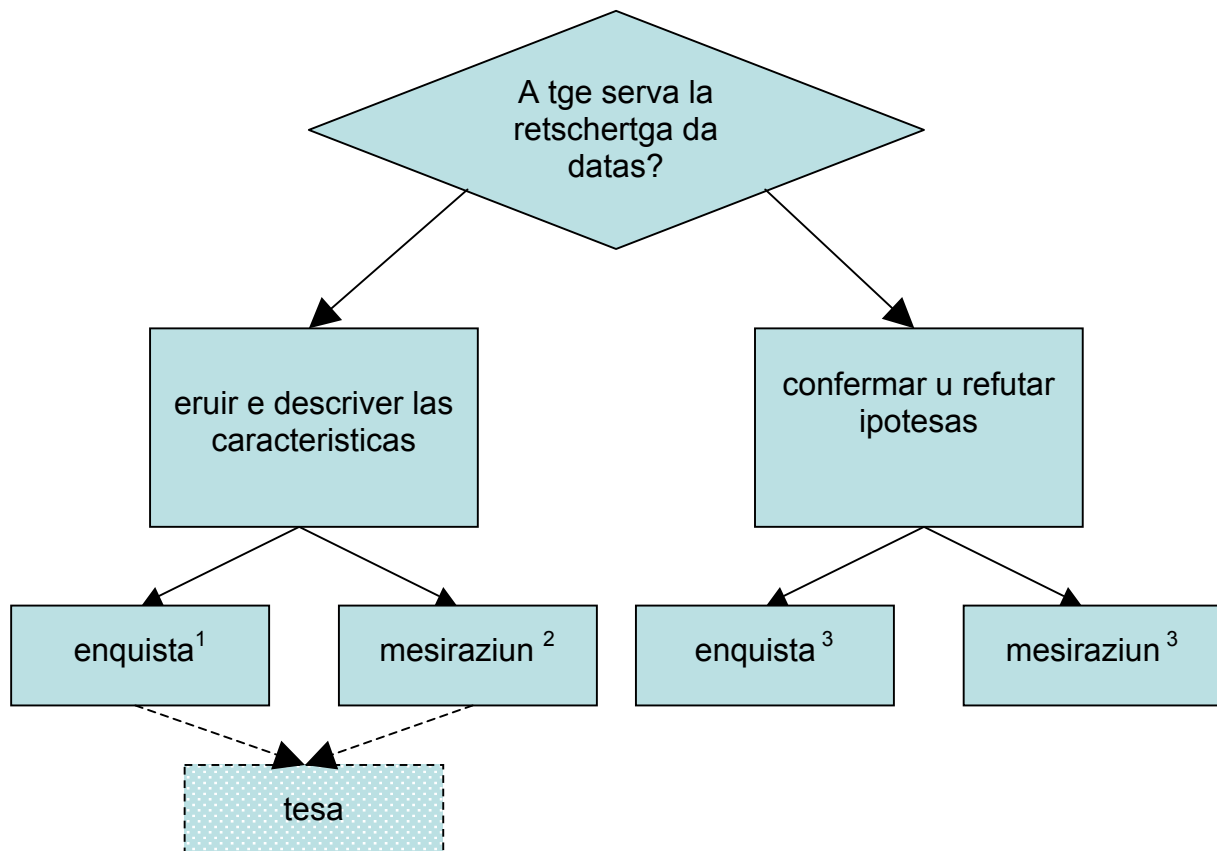
Exposiziun durant ils dis da visita dals
geniturs il mais da mars 2011

Premiaziun

Las lavurs da matura cun il
maximum dals puncts vegnan
premiadas a chaschun da la festa
da matura.

Zercladur 2011

Procedura per crear ina statistica en la lavur da matura

¹ Eruir e descriver caracteristicas (enquista)

- Pensar a l'evaluaziun avant che far la retschertga da datas!
- Igl è meglier paucas, dentant bunas dumondas relevantas!
- Far in'enquista d'emprova!
- Discutar il questiunari cun experts avant ch'entschaiver cun l'enquista definitiva!
- Adina sa dumandar: „Tge vi jau propi eruir?“
A questa dumonda ston ins responder concretamain! I po era dar pliras respostas!
- Ins na po betg deducir conclusiuns ch'èn valaivlas en general!

² Eruir e descriver caracteristicas (mesiraziuns)

- Pensar a l'evaluaziun avant che far la retschertga da datas!
- Tge valurs èn relevantas?
- Adina sa dumandar: „Tge vi jau propi eruir?“
A questa dumonda ston ins responder concretamain! I po era dar pliras respostas!
- Las datas rimnadas n'èn betg valaivlas en general.

³ Confermar u refutar ipotesas (enquista e mesiraziuns)

- Contactar en tutta cas in expert per examinar las ipotesas!
- Avant che far la retschertga ston ins formular cumplettamain l'ipotesa!
- La scolara u il scolar sto fixar cun l'expert in experiment u in'enquista ed il medem mument era l'evaluaziun.
- La statistica finala vegn applitgada darar en lavurs da matura, tuttina ston ins la far a moda scientifica.